

INSTITUTUL NAȚIONAL AL JUSTIȚIEI

PROCESUL CIVIL

(asistenții judiciari)

CURRICULUM

FORMATOR:

Viorica PUICA,
Judecător la judecătoria Botanica Chișinău

CHIȘINĂU – 2013

I. PRELIMINARII

Procesul civil reprezintă activitatea instanței de fond, reglementată de normele dreptului procesual civil cu privire la examinarea și soluționarea pricinilor civile, executarea hotărârilor și deciziilor judecătorești, contestarea lor, precum și examinarea apelurilor, recursurilor și cererilor de revizuire în ordine de apel, recurs și revizuire în instanțele judecătorești competente.

Termenul „procesul civil” se folosește în mai multe sensuri: ca procedură de examinare și soluționare a pricinii civile concrete, ca denumire a științei și a disciplinei de studiu și ca denumire succintă a ramurii de drept procesual civil.

Procesul civil asigură realizarea garanțiilor fundamentale stabilite în Constituția RM, în special garanția titularului de drepturi de a accede la justiție. Funcțiile procesului civil sunt: judecarea justă, în termen rezonabil, a cauzelor de apărare a drepturilor, libertăților și intereselor legitime, restabilirea ordinii juridice încălcate și garantarea proceselor democratice, prevenirea cazurilor de încălcare a legii.

Curricula a fost concepută pentru audienții INJ, asistenții judecătorilor, în scopul de a-i ajuta să însușească cât mai eficient actualul suport normativ procesual civil, de a înțelege rațiunile reglementărilor legale în cadrul înfăptuirii justiției, precum și pentru a-și forma deprinderi în scopul utilizării lor corecte și eficiente în practică.

Modulul Procesul civil pentru asistenții judecătorești cuprinde următoarele subiecte: Principiile fundamentale și internaționale ale dreptului procesual civil; Subiecții procesului civil; Competența instanțelor judecătorești; Cheltuielile de judecată; Acțiunea civilă; Probațiunea judiciară; Felurile de proceduri în procesul civil; Căile de atac; Generalizarea problemelor de drept în cauzele civile; Particularitățile examinării litigiilor ce rezultă din dreptul succesoral, dreptul muncii, familiei și dreptul funciar; punerea în executare a încheierilor și hotărârilor. La fel, studiul modulului prezentat este orientat și spre familiarizarea cu modificările și completările care s-au produs în legislația procesual civilă a RM, prezentarea practicii judiciare, avizurilor și recomandărilor Curții Supreme de Justiție, inclusiv a Curții Europene pentru Drepturile Omului pentru a sistematiza cunoștințele asimilate, a cultiva spiritului de respect pentru lege și pentru justițiabili.

Curricula la Procesul civil se axează pe cele trei sarcini didactice: cunoaștere, aplicare, integrare. Nivelul cunoașterii presupune acumularea cunoștințelor teoretice. Ținând cont de faptul că asistenții judecătorilor sunt licențiați în drept nivelul cunoașterii se va manifesta pe cizelarea cunoștințelor pe care le dețin deja și cu care pot opera pentru a trece la celelalte niveluri. Aplicarea presupune competența de a interpreta corect și sistemic legislația procesuală în vigoare, capacitatea de a depista carențe și contradicții legislative și abilitatea de a propune soluții de perfecționare a legislației în vigoare. Integrarea presupune aptitudinile de aplicare în practică a cunoștințelor teoretice referitoare la normele de drept procesual civil, soluționarea corectă a situațiilor conflictuale ținând cont atât de legea materială, cât și de cea procesuală, manifestarea atitudinilor personale față de diverse fenomene sociale. Nivelul comportamental de integrare constituie finalitatea procesului de instruire inițială a asistenților.

II. OBIECTIVELE GENERALE ALE DISCIPLINEI

La nivel de cunoaștere și înțelegere:

- să definească noțiunile legale și doctrinare de procedură civilă;
- să determine normele procesuale aplicabile pentru examinarea și soluționarea diferitor situații;
- să descrie sistemul judiciar din Republica Moldova, precum și competența instanțelor de judecată;
- să distingă poziția procesuală a fiecărui participant la proces, drepturile și obligațiile lor procesuale;
- să enumere și să descrie fiecare fază a procesului civil,
- să clarifice procedura de judecare a pricinilor;
- să determine obiectul și sarcina probațiunii în pricinile civile, precum și utilizarea mijloacelor de probă;
- să cunoască recomandările și avizele Curții Supreme de Justiție în problemele de drept procesual civil;
- să releve tangențele activității de desfășurare a justiției cu faza finală - executarea dispozițiilor judecătorești;

La nivel de aplicare:

- să identifice legătura dreptului procesual civil cu dreptul civil, cu dreptul constituțional, familial, dreptul muncii, administrativ, procesual penal și alte ramuri de drept;
- să argumenteze rațiunea reglementărilor procesual civile;
- să sintetizeze curenți sau modalități corecte de aplicare a normelor de procedură civilă;
- să interpreteze corect normele generale și speciale de drept procesual civil.

La nivel de integrare:

- să estimeze rolul practicii judiciare în perfecționarea legislației procesual civile;
- să generalizeze practica judiciară în soluționarea cauzelor civile pentru a determina deficiențele în aplicarea legislației;
- să contribuie la perfecționarea legislației procesual civile și activității practice a instanțelor judecătorești;
- să clarifice competența instanțelor judecătorești în examinarea și soluționarea pricinilor civile;
- să aprecieze rolul judecătorului, asistentului judiciar și grefierului în activitatea de desfășurare a justiției pe cauze civile,
- să proiecteze algoritme de identificare a obiectului și sarcinii probației în diferite categorii de cauze civile;
- să aplice just normele referitoare la acțiunea civilă, precum și la temeiurile și procedura asigurării acesteia;
- să facă propuneri de compatibilizare a legislației și practicii autohtone cu legislația europeană și practica CEDO.

III. ADMINISTRAREA DISCIPLINEI

Numărul de ore		Modalitatea de evaluare	Responsabil de disciplină
C	S	Teste pentru verificarea cunoștințelor	Viorica Puica
10	18		

IV. TEMATICA ȘI REPARTIZAREA ORIENTATIVĂ A ORELOR

a) Tematica și repartizarea orientativă a orelor de curs

Nr. crt.	TEMA:	Ralizarea în timp (ore)
1.	Principiile fundamentale și internaționale ale dreptului procesual civil	1
2.	Subiecții raporturilor de drept procesual civil	1
3.	Competența generală și jurisdicțională a instanțelor de judecată	1
4.	Cheltuielile de judecată	1
5.	Acțiunea civilă. Asigurarea acțiunii civile	1
6.	Procedura specială și în ordonanță	1
7.	Procesul de probațiune în cadrul justiției civile	1
8.	Căile de atac în procesul civil. Generalizarea problemelor de drept în pricinile civile	1
9.	Particularitățile examinării pricinilor civile ce rezultă din dreptul succesoral, dreptul muncii, dreptul familiei, dreptul funciar.	1
10.	Executarea dispozițiilor judecătorești	1
TOTAL		10

b) Tematica și repartizarea orientativă a orelor de seminar

Nr. crt.	TEMA:	Realizarea în timp (ore)
1.	Principiile fundamentale și internaționale ale dreptului procesual civil	2
2.	Feluri de proceduri și fazele procesului civil	2
3.	Competența generală și jurisdicțională a instanțelor de judecată	2
4.	Cheltuielile de judecată	2
5.	Acțiunea civilă. Asigurarea acțiunii civile	2
6.	Procesul de probațiune în cadrul justiției civile	2
7.	Căile de atac în procesul civil. Generalizarea problemelor de drept în pricinile civile	2
8.	Particularitățile examinării pricinilor civile ce rezultă din dreptul succesoral, dreptul muncii, dreptul familiei, dreptul funciar	2
9.	Procedura civilă cu elemente de extraneitate	2
TOTAL		18

V. OBIECTIVELE DE REFERINȚĂ ȘI CONȚINUTURI

OBIECTIVELE DE REFERINȚĂ	CONȚINUTURI
<ul style="list-style-type: none"> – să definească principiile dreptului procesual civil; – să delimiteze categoriile de principii ale dreptului procesual civil; – să identifice principiile specifice dreptului procesual civil; – să analizeze interacțiunea principiilor dreptului procesual civil; – să aprecieze importanța principiilor dreptului procesual civil. 	<p><i>Tema 1. Principiile fundamentale și internaționale ale dreptului procesual civil:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – impactul încălcării principiilor dreptului procesual civil; – principiul securității raporturilor juridice; – principiul termenului rezonabil; – principiul satisfacției echitabile în procedura civilă; – principiul dreptului la un proces echitabil; – principiul legii forului în procesul civil cu element de extraneitate; – principiile imunității jurisdicționale în cauzele civile cu element de extraneitate; – principiul respectării jurisdicției străine; – principiul executorului hotărârilor judecătorești străine și arbitrale internaționale;
<ul style="list-style-type: none"> – să identifice poziția și rolul instanței în procesul civil; – să stabilească exigențele de compunere a completului de judecată; – să analizeze temeiurile și procedura recuzării (abținerii) judecătorului; – să identifice condițiile pentru a fi parte în proces; – să analizeze drepturile și obligațiile procesuale ale părților, altor participanți la proces; – să delimiteze scopul, temeiurile și felurile coparticipării procesuale; – să definească noțiunea și să identifice temeiurile succesiunii în drepturi procedurale; – să definească noțiunea de intervenienți în procesul civil și să delimiteze felurile intervenienților; – să stabilească argumentat efectele neatragerii sau neintervenirii în proces a intervenienților accesorii. – să identifice temeiurile și formele de participare a procurorului la procesul civil; – să determine drepturile și obligațiile procesuale ale procurorului; – să analizeze posibilitatea exercitării căilor de atac de către procuror în procesul civil; – să determine formele și temeiurile de 	<p><i>Tema 2. Subiecții raporturilor procesual civile:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Completul de judecată; – Recuzare, abținere de la judecare; – Părțile în procesul civil; – Capacitatea procesuală; – Coparticiparea procesuală; – Succesiunea în drepturile procedurale; – Intervenția principală și accesorie; – Procurorul în procesul civil; – Intentarea procesului de către autorități publice, organizații și cetățeni pentru apărarea drepturilor, libertăților și intereselor altor persoane; – Depunerea concluziilor de către autoritățile publice în procesul civil pornit; – Temeiuri ale reprezentării judiciare. – Interdicții de reprezentare judiciară. – Împuternicirile reprezentanților judiciari; – Statutul procesual al expertului. – Poziția procesuală a specialistului. – Drepturile și obligațiile procesuale ale interpretului. – Statutul martorului în cadrul procesului civil.

<p>participare în procesul civil a autorităților publice, organizațiilor și a cetățenilor pentru apărarea drepturilor, libertăților și intereselor altor persoane;</p> <ul style="list-style-type: none"> – să identifice condițiile de pornire a procesului civil de către autoritățile publice, organizații și cetățeni pentru apărarea drepturilor, libertăților și intereselor altor persoane; – să delimiteze poziția procesuală a autorităților publice, organizațiilor și a cetățenilor care participă în procesul civil pentru apărarea drepturilor, libertăților și intereselor altor persoane de poziția procesuală a procurorului, intervenientului, expertului, reprezentantului. – să formuleze noțiunea de reprezentare judiciară și să identifice felurile reprezentării judiciare; – să determine temeiurile fiecărui fel de reprezentare judiciară; – să enumere categoriile de persoane care nu pot fi reprezentanți în judecată; – să stabilească volumul împuternicirilor diferitelor categorii de reprezentanți; – să clarifice modul de legalizare a calității de reprezentant; – să identifice statutul procesual al expertului; – să concretizeze drepturile și obligațiile expertului și temeiurile pentru recuzarea (abținerea) acestuia; – să compare statutul procesual al specialistului cu cel al expertului; – să analizeze drepturile și obligațiile procesuale ale interpretului; – să concretizeze drepturile și obligațiile procesuale ale martorului; – să deosebească categoriile de persoane care nu pot fi martori în judecată de cele care pot refuza să depună mărturie. 	
<ul style="list-style-type: none"> – să identifice dreptul procesual civil printre ramurile de drept material; – să formuleze noțiunea și sarcinile procedurii civile; – să evidențieze și să identifice felurile de proceduri în procesul civil; – să compare procedurile contencioase cu cele necontencioase; – să stabilească felurile procedurilor de control; 	<p><i>Tema 3. Felurile de procedură civilă și fazele procesuale</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Felurile de procedură în procesul civil: proceduri contencioase și necontencioase; – Proceduri de control. – Fazele procesului civil; – Faze obligatorii și faze facultative.

<ul style="list-style-type: none"> – să determine felul procedurii insolvenței; – să enunțe toate fazele procesuale, formulând sarcinile și conținutul fiecăreia; – să delimiteze fazele procesuale obligatorii de cele facultative. 	
<ul style="list-style-type: none"> – să delimiteze competența instanțelor judecătorești de drept comun de competența arbitrajelor în soluționarea pricinilor civile; – să deosebească felurile de competență jurisdicțională; – să determine competența jurisdicțională materială; – să identifice criteriile după care se determină competența jurisdicțională teritorială; – să analizeze temeiurile și procedura strămutării pricinii de la instanța sesizată la o altă instanță; – să determine modalitățile de soluționare a conflictelor de competență; – să stabilească efectele juridice ale încălcării regulilor de competență jurisdicțională. 	<p>Tema 4. Competența generală și jurisdicțională a instanțelor judecătorești</p> <ul style="list-style-type: none"> – competența arbitrajelor în soluționarea cauzelor civile; – competență jurisdicțională; – competență jurisdicțională după obiect; – competență jurisdicțională după teritoriu; – strămutarea pricinii; – conflict de competență.
<ul style="list-style-type: none"> – să calculeze cuantumul taxei de stat în diferite cazuri; – să identifice cazurile de amânare, eșalonare și restituire a taxei de stat; – să stabilească temeiurile de scutire de taxă de stat, – să clarifice regulile de repartizare a cheltuielilor de judecată între părți. 	<p>Tema 5. Cheltuielile de judecată:</p> <ul style="list-style-type: none"> – taxă de stat; – cheltuieli de judecare a pricinii; – scutire de taxa de stat; – amânarea și eșalonarea achitării taxei de stat; – restituirea taxei de stat; – repartizarea cheltuielilor de judecare a pricinii între părți.
<ul style="list-style-type: none"> – să formuleze esența și etapele probațiunii judiciare civile; – să argumenteze necesitatea prezentării probelor în faze incipiente ale procesului civil; – să determine obiectul probațiunii în pricinile civile concrete; – să clarifice rolul instanței de judecată în reclamarea probelor necesare pentru a dovedi faptele esențiale ale pricinii; – să evidențieze noțiunea și importanța prezumțiilor probante; – să aplice în cazuri concrete regulile comune de apreciere a probelor; – să compare procedura administrării fiecărui mijloc de probație; – să determine modul de apreciere a autenticității înscrisurilor în procesul civil; 	<p>Tema 6. Procesul de probațiune în cadrul justiției civile</p> <ul style="list-style-type: none"> – probațiune judiciară; – proba judiciară; – obiect al probațiunii; – fapte care nu se cer a fi dovedite; – sarcina probației; – prezumțiile probante; – probe primare și secundare, directe și indirecte, verbale și scrise, personale și materiale; – relevanța probelor și admisibilitatea mijloacelor de probă; – asigurarea probelor; – delegațiile judecătorești.

<ul style="list-style-type: none"> – să formuleze temeiurile pentru asigurarea probelor; – să evidențieze procedura asigurării probelor până la pornirea procesului și după intentarea lui; – să analizeze procedura de înaintare și de îndeplinire a delegațiilor judecătorești. 	
<ul style="list-style-type: none"> – să diferențieze dreptul la acțiune în sens procesual și în sens material; – să formuleze premisele și condițiile exercitării dreptului la acțiune în sens procesual, precum și consecințele nerespectării acestora; – să delimiteze modalitățile de apărare a pârâtului împotriva acțiunii; – să analizeze temeiurile și procedura înaintării acțiunii reconvenționale; – să formuleze temeiurile asigurării acțiunii; – să evidențieze măsurile de asigurare a acțiunii; – să clarifice procedura asigurării acțiunii și procedura anulării și contestării încheierilor de asigurare a acțiunii; – să determine consecințele anulării măsurilor de asigurare a acțiunii. 	<p><i>Tema 7. Acțiunea civilă. Asigurarea acțiunii civile</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – dreptul la intentarea acțiunii; – dreptul la admiterea acțiunii; – premisele exercitării dreptului la acțiune; – condițiile de exercitare a dreptului la acțiune; – obiecțiile juridice ale pârâtului; – acțiunea reconvențională; – asigurarea acțiunii; – temeiurile și procedura asigurării acțiunii civile; – măsurile de asigurare a acțiunii civile;
<ul style="list-style-type: none"> – să definească noțiunea căilor de atac împotriva hotărârilor judecătorești; – să identifice categoriile căilor de atac în procedura civilă; – să clasifice căile de atac în funcție de diferite criterii; – să evidențieze particularitățile fiecărei căi de atac; – să stabilească competența de examinare a apelului, recursului împotriva hotărârilor și încheierilor pentru care nu este prevăzută calea apelului și recursului împotriva deciziilor instanței de apel; – să determine limitele de judecare a apelului, recursului împotriva hotărârilor și încheierilor pentru care nu este prevăzută calea apelului și recursului împotriva deciziilor instanței de apel; – să caracterizeze împunericile instanței de apel, de recurs împotriva hotărârilor și încheierilor pentru care nu este prevăzută calea apelului și de recurs împotriva deciziilor instanței de apel; – să analizeze procedura de examinare a admisibilității recursului împotriva deciziilor instanței de apel. 	<p><i>Tema 8. Căile de atac în procesul civil. Generalizarea problemelor de drept în pricinile civile:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Căile de atac împotriva hotărârilor judecătorești; – Apelul; – Recursul împotriva hotărârilor și încheierilor pentru care nu este prevăzută calea apelului; – Recursul împotriva deciziilor instanței de apel; – Revizuirea hotărârilor.

<ul style="list-style-type: none"> – să evedențieze particularitățile examinării pricinilor civile care rezultă din dreptul succesoral, dreptul muncii, dreptul familiei, dreptul funciar. 	<p><i>Tema 9. Particularitățile examinării pricinilor civile ce rezultă din dreptul succesoral, dreptul muncii, dreptul familiei, dreptul funciar.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – procedura de examinare a pricinilor civile ce rezultă din dreptul succesoral; – procedura de examinare a pricinilor civile ce rezultă din raporturi juridice de muncă; – procedura de examinare a pricinilor civile ce rezultă din dreptul familiei; – procedura de examinare a pricinilor civile ce rezultă din dreptul funciar.
<ul style="list-style-type: none"> – să enumere drepturile și obligațiile procesuale ale cetățenilor străini și ale apatrizilor; – să descrie regulile de determinare a competenței în procesele cu element de extraneitate; – să enumere cazurile de imunitate de jurisdicție a agenților diplomatici și consulari; – să evedențieze felurile de competență jurisdicțională în procesele cu element de extraneitate; – să descrie procedura de recunoaștere a hotărârilor judecătorești și arbitrale străine; – să determine legea aplicabilă statutului juridic al cetățenilor străini și al apatrizilor; – să analizeze temeiurile de refuz în recunoașterea hotărârilor judecătorești și arbitrale străine; – să determine sarcinile procedurii de recunoaștere a hotărârilor judecătorești și arbitrale străine; – să evedențieze particularitățile procedurii de executare a delegațiilor judiciare străine. 	<p><i>Tema 10. Procedura civilă cu elemente de extraneitate</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Drepturile procesual civile ale cetățenilor, întreprinderilor și organizațiilor străine; – Drepturile procesual civile ale apatrizilor; – Competența instanțelor judecătorești ale Republicii Moldova în pricinile civile cu participarea străinilor; – Executarea delegațiilor judecătorești ale statelor străine; – Recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești și a hotărârilor arbitrale străine.
<ul style="list-style-type: none"> – să cunoască rechizitele unui titlu executoriu și termenele de prezentare a documentelor executorii spre executare; – să enumere cazurile de prezentare spre executare, din oficiu, de către instanța judecătorească; – să facă diferențiere între taxele pentru efectuarea actelor executorului judecătorec, spezele procedurii de executare și onorariului executorului; – să evedențieze particularitățile încasării cheltuielilor de executare; – să analizeze drepturile și obligațiile participanților la procedura de executare; 	<p><i>Tema 11. Executarea dispozițiilor judecătorești</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – punerea în executare a dispozițiilor instanței judecătorești; – cheltuielile de executare; – participanții la procedura de executare; – reguli generale privind procedura de executare a diferitor documente de executare; – obiectul executării silite.

- să enumere reguli de urmărire a bunurilor, salariului și altor venituri; - să descrie procedura de sechestrare și de vânzare a bunurilor, modul de satisfacere a creanțelor.	

VI. EVALUAREA DISCIPLINEI

1. Evaluarea curentă a rezultatelor academice

- Participarea audiențelor în cadrul activităților practice (răspunsuri la întrebări, participare la dezbateri, prezentări de exemple din practică/comunicări/ informații)
- Probe scrise: două testări obligatorii care vor conține sarcini de mai multe niveluri cu:
  - obiective de cunoștințe;
  - obiective de capacități;
  - obiective de competențe profesionale și atitudini.
 În cadrul activităților practice se va realiza:
  - Studierea și rezolvarea spețelor, testelor;
  - Activități de grup;
  - Studii de caz;
  - Studierea dosarelor, a actelor procedurale;
  - Proceduri de interpretare și aplicare corectă a legii;
  - Însușirea și aplicarea corectă a terminologiei de specialitate;
  - Studiu individual a literaturii de specialitate, a experienței naționale și internaționale din domeniu;
  - Modelări/simulări de situații concrete.

2. Model de evaluare finală:

Testul nr.1

1. Temeiurile și procedura strămutării pricinii de la instanța sesizată la o altă instanță

1. Expuneți esența regulii imutabilității competenței jurisdicționale.
2. Analizați temeiurile și procedura strămutării pricinii de la o instanță la alta.
3. Selectați cazurile de strămutare a pricinii la o altă instanță și numiți în fiecare dintre ele instanța competentă să dispună strămutarea pricinii:
  - a) pârâțul solicită strămutarea pricinii la instanța de la noul său domiciliu;
  - b) pe parcursul procesului s-a constatat că pricina a fost reținută cu încălcarea normelor de competență jurisdicțională teritorială;
  - c) reclamantul și pârâțul solicită strămutarea pricinii la instanța de la locul aflării majorității probelor;
  - d) din motivul recuzării mai multor judecători, examinarea în instanța respectivă este imposibilă.

2. Premisele și condițiile dreptului la acțiune

1. Expuneți particularitățile premizelor dreptului la intentarea acțiunii în raport cu condițiile dreptului la intentarea acțiunii.
2. Indicați și motivați acțiunile judecătorului dacă la primirea cererii de chemare în judecată se vor constata următoarele situații:
  - a) există o încheiere judecătorească cu privire la un litigiu între aceleași părți, asupra aceluiași obiect și având aceleași temeiuri prin care s-a dispus încetarea procesului în legătură cu încheierea tranzacției de împăcare între părți;
  - b) instanța de judecată sesizată nu este competentă să judece pricina;
  - c) în cererea de chemare în judecată nu este indicat domiciliul pârâțului.

VII. REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

Acte legislative:

1. Declarația universală a drepturilor omului, adoptată la New York la 10.12.1948, ratificată prin Hotărîrea Parlamentului RM nr. 217-XII din 27.07.1990.
2. Convenția Europeană pentru apărarea Drepturilor și a Libertăților fundamentale, Roma din 04.11.1950; ratificată prin Hotărîrea Parlamentului RM nr. 1298 din 24.07.1997.
3. Convenția de la Haga privind procedura civilă, ratificată prin Hotărîrea Parlamentului RM nr. 1136-XII din 4 august 1992;
4. Constituția R.M din 29.07.1994, în vigoare din 27.08.1994 ;
5. Codul de Procedură civilă al R.M, nr. 225 din 30.05.2003;
6. Codul de executarea al RM, nr. 443 din 24.12.2004, Cartea întîi. Executarea hotărîrilor cu caracter civil;
7. Legea contenciosului administrativ, nr. 793 din 10.02.2000;
8. Legea taxei de stat, nr.1216 din 03.12.1992;
9. Legea cu privire la arbitraj, nr. 23 din 22.02.2008;
10. Legea cu privire la arbitrajul comercial internațional, nr. 24 din 22.02.2008;
11. Legea cu privire la mediere, nr. 134 din 14.06.2007;
12. Legea cu privire la avocatură, nr. 1260 din 19.07.2002;
13. Legea cu privire la asistența juridică garantată de stat, nr. 198 din 26.07.2007;
14. Legea cu privire la procuratură, nr. 118 din 14.03.2003;

Material didactic, jurisprudența CEDO și jurisprudența națională:

1. Curtea Constituțională a Republicii Moldova. Culegere de hotărîri și decizii, 1995 / 1996 - Chișinău, 1997.
2. Curtea Constituțională a Republicii Moldova. Culegere de hotărîri și decizii, 1997/1998. - Chișinău, 1999.
3. Curtea Constituțională a Republicii Moldova. Culegere de hotărîri și decizii, 1998. - Chișinău, 1999.
4. Curtea Constituțională a Republicii Moldova. Culegere de hotărîri și decizii, 1999. - Chișinău, 2001.
5. Curtea Constituțională a Republicii Moldova. Culegere de hotărîri și decizii, 2000. - Chișinău, 2001.
6. Curtea Constituțională a Republicii Moldova. Culegere de hotărîri și decizii, 2001. - Chișinău, 2002.
7. Curtea Constituțională a Republicii Moldova. Culegere de hotărîri și decizii, 2002. - Chișinău, 2003.
8. Curtea Supremă de Justiție a Republicii Moldova. Culegere de hotărîri ale Plenului Curții Supreme de Justiție (mai 1974 - iulie 2002). - Chișinău, 2002.
9. Curtea Supremă de Justiție a Republicii Moldova. Sinteza practicii judiciare (1989-1999). - Chișinău, 2000.
10. Curtea de Apel a Republicii Moldova. Culegere de practică judiciară. 1996/1999 - Chișinău, 2000.
11. Curtea de Apel a Republicii Moldova. Culegere de practică judiciară. 2001/2002. Ed. I. - Chișinău: Cartier, 2002.
12. Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova (Apare lunar din ianuarie 1996).
13. Hotărîri ale Curții Europene a Drepturilor Omului (culegere selectivă).Vol. I - Iași: Polirom, 2000.
14. Hotărîri ale Curții Europene a Drepturilor Omului (culegere selectivă), Vol. II. - Iași: Polirom, 2001.

15. Hotărâri ale Curții Europene a Drepturilor Omului (culegere selectivă). Vol. I – III, Chișinău: Balacron, 2006.
16. Hotărârile și deciziile Curții Europene a Drepturilor Omului în cauzele moldovenești. Vol I-XI, Chișinău: Gunivas, 2012.
17. Manualul judecătorului pentru cauze civile, coordonatorii ediției Mihai Poalelungi, Elena Belei, Diana Sîrcu, ediția II, Chișinău, 2013.
18. Jurisprudența Curții Supreme de Justiție (anul 2012), coordonatorul ediției Mihai Poalelungi, Tipografia Centrală, Chișinău, 2013.
19. sit-ul: www.csj.md: rubrica „unificarea practicii judiciare”, ce include recomandările și avizurile Curții Supreme de justiție;
20. sit-ul: [www.lhr.md.](http://www.lhr.md), [www.juridice.md.](http://www.juridice.md), [www.jurisprudentacedo.ro.](http://www.jurisprudentacedo.ro), unde pot fi găsite cele mai importante cazuri examinate la Curtea Europeană.

Manuale, monografii, tratate, studii, cursuri:

1. Drept procesual civil, partea specială. Curs universitar, responsabil de ediție Al.Cojuhari – Chișinău – 2009;
2. Manualul Judecătorului la examinarea pricinilor civile. /coordonator Mihai Poalelungi, - Cartier juridic, 2006.
3. Pregătirea pricinilor civile pentru dezbaterile judiciare. Mihai Poalelungi, Anastasia Pascari, - Chișinău, 2006
4. Ghidul Cetățeanului. Procedura civilă. / Mihai Poalelungi. – Chișinău. Editura Cartier, 2008
5. Ioan Leș, Drept procesual civil: Cursul universitar, - București, Lumina Lex, 2002.
6. Florea Măgureanu, Drept procesual civil. - București Ed. ALL BECK, 1998.
7. Гражданский процесс. Учебник. / Под ред. М. К. Треушникова, - Москва, 2003.
8. Гражданский процесс. Учебник. / Под ред. В. В. Яркова, - Москва, 2004.
9. Гражданское процессуальное право России. Учебник. / Под ред. М.С. Шакарян, - Москва, 2004.
10. Гражданский процесс. Учебник. / Под ред. В.А. Мусина, Н.А. Чечиной, Д.М. Чечет, - Москва, 2000.
11. Гражданский процесс. Общая часть. Учебник. / Под ред. Т.А. Беловой, И. Н. Колядко, Н.Г. Юркевича, - Минск, 2000. Особенная часть - Минск, 2002.
12. Осокина Г.Л., Гражданский процесс. Общая часть. - Москва, 2004.
13. Ion Deleanu, Tratat de procedură civilă. - București, 2004.
14. Viorel Mihai Ciobanu, Tratat teoretic și practic de procedură civilă. Vol. I, Vol.II - București, Ed. Național, 1997.
15. Ioan Leș, Comentariile Codului de procedură civilă. Vol. I. - București, Ed. ALL BECK, 2011.
16. Ioan Leș, Tratat de drept procesual civil, - București, ALL BECK, 2010.
17. Курс советского гражданского процессуального права. Том I , Том II / Под ред. А.А. Мельникова, А. А. Добровольского и др. - Москва, Изд. “Наука”, 1981.
18. Салогубова Е.В., Римский гражданский процесс. - Москва, 2000.
19. Гражданский процессуальный кодекс Молдовы. Комментарий./Под ред. Кожухарь А.Н., Райлян А.А. - Кишинев, Universitas, 1992.
20. Научно-практический комментарий к ГПК РФ / Под ред. В.М. Жуйкова, В.К. Пучинского, М.К. Треушникова, - Москва, 2003.
21. Жуйков В.М., Проблемы гражданского процессуального право. - Москва, 2010.
22. Нешатаева Т.Н., Международный гражданский процесс. - Москва, 2001.

